

POSTANOWIENIE

6 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Widło

na posiedzeniu niejawnym 6 grudnia 2023 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa G.M.

przeciwko syndykowi masy upadłości Banku spółki akcyjnej w W.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego,

na skutek skargi kasacyjnej syndyka masy upadłości Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z 25 maja 2022 r., V ACa 284/20,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od syndyka masy upadłości Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz powódki G.M. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

(A.G.)

UZASADNIENIE

Pozwany Bank spółka akcyjna w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 25 maja 2022 r., w sprawie z powództwa G.M. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, zaskarżając ten wyrok w całości, wnosząc o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zakresie w jakim przepisy te pozwalają na rekonstrukcję woli stron umowy w sytuacji usunięcia z umowy indeksowanej do waluty obcej klauzul odesłania do bankowych tabel kursowych, poprzez sięgnięcie do przepisów prawa o charakterze dyspozytywnym tj. art. 41 prawa wekslowego lub art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu nadanym nowelizacją z dnia 23 października 2008 r. Wskazano także na potrzebę wykładni art. 69 ustawy prawo bankowe dnia 29 sierpnia 1997 r. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c., w zakresie w jakim stanowi podstawę uznania, iż zapisy umowy kredytu dotyczące indeksacji kwoty umowy kredytu do waluty obcej stanowią świadczenie główne. Skarżący podniósł też zagadnienie prawne dotyczące problematyki ustalania kursów walut na rynku międzybankowym, na podstawie tabel kursowych oraz kwestii możliwości uznania części klauzuli za niedozwoloną.

Postanowieniem Sądu Najwyższego z 27 września 2023 r., podjęto postępowanie z udziałem syndyka masy upadłości pozwanego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Dla uwzględnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opartego na potrzebie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga się wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w orzecznictwie i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Potrzebne jest także, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np.

postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Skarżący wskazał przepisy, które jego zdaniem wymagają dokonania wykładni, jednakże wskazane zagadnienia nie mają charakteru nowości, były przedmiotem wielu wypowiedzi orzeczniczych Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Jak słusznie zauważył skarżący umowa kredytu indeksowanego nie jest sprzeczna z ogólną konstrukcją umowy kredytu bankowego.

Wykładnia art. 385¹ § 1 k.c. w kontekście pojęcia „głównych świadczeń stron” w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości. Klauzule przeliczeniowe zastrzeżone w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22, z 7 lutego 2023 r., II CSKP 1541/22). Na takim stanowisku stoi też TSUE (zob. np. wyroki: z 20 września 2017 r., C-186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. przeciwko Banca Românească SA, pkt 37; z 20 września 2018 r., C-51/17, OTP Bank Nyrt. i OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt przeciwko Teréz Ilyés i Emil Kiss, pkt 68; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Zsuzsanna Dunai przeciwko ERSTE Bank Hungary Zrt, pkt 48; z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, pkt 44).

Kwestia odesłania, w ustaleniu wysokości kursów wymiany walut, do tabeli kursów na rynku międzybankowym była także przedmiotem rozstrzygnięć orzeczniczych. Dotyczy to w szczególności takich odesłań, które nie przewidywały jasnego, przejrzystego mechanizmu ustalania kursów walut (blankietowe odesłanie do tabeli kursów). Stanowisko o niedozwolonym charakterze postanowień, w których możliwość ustalania kursu (a zatem również wysokości świadczeń) zależy od arbitralnej decyzji jednej ze stron, jest już ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in. następujące wyroki: z 22 stycznia 2016 r., I CSK

1049/14; z 8 września 2016 r., II CSK 750/15; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18; z 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 28 września 2021 r., I CSKP 74/21, z 7 lutego 2023, II CSKP 1541/22; czy postanowienia SN z 29 marca 2023 r., I CSK 3031/22; z 27 kwietnia 2023 r., I CSK 3374/22).

Zagadnienie prawne dotyczące możliwości zastępowania przepisami dyspozytywnymi klauzul uznanych za abuzywne, tak by osiągnąć efekt w postaci zastąpienia niewiążących postanowień przeliczeniowych średnim kursem NBP, było przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego. Jak wskazano w postanowieniu Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2022 r., I CSK 1669/22, czy postanowieniu z 29 grudnia 2022 r., I CSK 3699/22, w razie eliminacji klauzul spreadowych, zniesiony zostaje nie tylko mechanizm indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również - pośrednio - zanika ryzyko kursowe, przez co dochodzi do zmiany charakteru głównego przedmiotu umowy i jej upadku. Brak jest podstaw do zastąpienia abuzywnych postanowień umowy jakimikolwiek innymi postanowieniami mogącymi wynikać z przepisów o charakterze dyspozytywnym (wyroki Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17 i z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18).

Brak jest m.in. podstaw do zastosowania przez analogię art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 160) i przyjęcia na tej podstawie do przeliczeń kursu średniego NBP. W chwili zawarcia umowy nie obowiązywał art. 358 k.c. w obecnym brzmieniu, a w szczególności § 2 który odnosi się do możliwości ustalenia wartości waluty obcej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z dnia wymagalności roszczenia. Także wejście w życie ustawy antyspreadowej w żaden sposób nie wpływa na ocenę abuzywności postanowień we wcześniej zawartych umowach kredytu i ich konsekwencji dla bytu tych umów (zob. w szczególności wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, z 7 lutego 2023 r., II CSKP 1541/22). Bowiem oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według

stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Orzecznictwo Sądu Najwyższego także wyłącza fragmentację klauzul i uznanie jedynie ich fragmentu za niedozwolone. Wyszczególnienie w umowie jednostek redakcyjnych aktu prawnego (umowy, wzorca umownego) jest tylko zabiegiem technicznym, pomocniczym, ułatwiając orientację w tekście aktu oraz jego wykładnię. W rezultacie niezależnie od sposobu ujmowania jednostki redakcyjnej umowy, kształtuje ona, jako całość prawa i obowiązki stron w sposób zgodny lub sprzeczny z prawem.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz – co do kosztów postępowania – art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 2 pkt 7 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800), orzeczono jak w postanowieniu.

(A.G.)

[ał]